

Nr 133.

Ankom till riksdagens kansli den 24 maj 1929 kl. 12 m.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition
angående anslag till överståthållarämbetet m. m.
jämte i ämnet väckta motioner.*

(3:e avd.)

I den till riksdagen den 4 januari 1929 avlåtna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (punkt 81 av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag) föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlåtas i ämnet, i riksstaten till överståthållarämbetet m. m. beräkna ett ordinarie förslagsanslag av 129,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 25 januari 1929 dagtecknad proposition, nr 56, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

I. beträffande överståthållaren,

dels från och med den 1 januari 1930 bestämma överståthållarens lön till ett belopp av 30,000 kronor om året;

dels besluta, att i fråga om överståthållaren skola, likaledes från och med den 1 januari 1930, gälla följande bestämmelser:

1. a) Överståthållaren är berättigad till fri bostad i för ändamålet anvisat hus med därtill hörande planterat område. Där särskilda förhållanden därtill föranleda, må dock Kungl. Maj:t tilldela överståthållaren antingen annan, förhyrd bostadslägenhet, eller ock, i stället för bostad in natura, kontant hyresersättning till belopp, som bestämmes med hänsyn till förekommande omständigheter.

Vid överståthållarens tillträde till tjänsten skall för honom avsedd bostad vara försedd med möblering för högst fyra till representation avsedda rum. Underhåll av denna möblering bestrides genom statsverkets försorg.

b) Överståthållaren skall bebo honom anvisad bostadslägenhet, såframt icke Kungl. Maj:t på grund av särskilda omständigheter annorlunda förordnar.

I fråga om bostadslägenhetens begagnande skola i övrigt lända till efterrättelse de särskilda bestämmelser, som äro eller varda meddelade.

c) Har överståthållaren på grund av ändrad disposition av den honom anvisade bostadslägenheten nödgats flytta, skall skälig flyttningkostnad efter Kungl. Maj:ts bestämmande gottgöras honom genom statsverkets försorg.

Bihang till riksdagens protokoll 1929. 6 saml. 75 häft. (Nr 133—135.) 1929 29 1

Har genom sådan flyttning eller i följd av en mera väsentlig, vid överståthållarens tillträde av befattningen icke påräknad rubbning i bostadsförhållandena skada eller förlust åsamkats honom, skall skälig skadeersättning efter Kungl. Maj:ts bestämmande beredas honom genom statsverkets försorg.

d) Överståthållaren eller, om han avlidit, hans dödsbo skall avträda bostadslägenheten å den fardag, som infaller näst efter tre månader från det överståthållaren från tjänsten avgått eller avlidit, dock att avflyttning skall ske, där överståthållaren beviljas avsked på tid, som av honom begärts, å den fardag, som infaller näst efter avgången från tjänsten, samt, därest överståthållaren från tjänsten entledigas, å tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

e) Överståthållaren eller, om han avlidit, hans dödsbo skall i den omfattning, som i brist på överenskommelse bestämmes av Kungl. Maj:t, upplåta nödigt utrymme i bostadslägenheten för överståthållarens efterträdare. Motsvarande skyldighet skall, där Kungl. Maj:t så finner erforderligt, åligga överståthållaren gent emot särskilt förordnad vikarie.

2. Kostnaderna för uppvärmning och belysning av överståthållaren anvisad bostadslägenhet samt för bränsle, som i lägenheten använts för hushållsändamål, bestridas genom statsverkets försorg i enlighet med de närmare föreskrifter, som av Kungl. Maj:t utfärdas;

dels besluta, att vid ingången av januari månad 1930 till överståthållaren skall genom statsverkets försorg utbetalas ett belopp, motsvarande vad han vid utgången av december månad 1929 skulle hava i nämnda befattning uppburit i förskott för januari månad 1930, om de dittillsvarande avlöningsbestämmelserna då fortfarande varit gällande;

II. beträffande överståthållarämbetets kansli- och polisavdelningar, med undantag av polisdomstolen, samt polisverket i Stockholm,

dels besluta, att avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, skall från och med den 1 januari 1930 med i det följande angivna undantag äga tillämpning å befattningshavare vid överståthållarämbetets kansli- och polisavdelningar samt å polisintendenter vid polisverket i Stockholm;

dels från och med sistnämnda dag bestämma antalet ordinarie befattningshavare vid överståthållarämbetets kansli- och polisavdelningar på följande sätt:

Befattning	Lönegrad
1 underståthållare	A 2
1 polismästare	A 2
1 polisintendent	B 30
5 assessorer	B 27
1 notarie av första klass	B 24
2 notarier av andra klass	B 21
1 förste bokhållare	B 18
7 kanslister	B 15

Befattning	Lönegrad
3 bokhållare	B 15
3 kansliskrivare	B 11
3 kanslibiträden	B 7
2 kontorsbiträden	B 4
15 skrivbiträden	B 2

dels från och med samma dag bestämma antalet polisintendenter vid polisverket i Stockholm på följande sätt:

Befattning	Lönegrad
3 polisintendenter	B 30

dels besluta, att nuvarande sekreteraren i överståthållarämbetets kansli skall överföras till allmänna indragningsstaten från och med den 1 januari 1930, med rätt för honom att åtnjuta lön enligt nyssnämnda avlöningsreglemente men med skyldighet att, i den händelse han efter förflyttning till indragningsstaten erhåller annan ordinarie tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat, i allo frånträda avlöningsförmånerna å indragningsstaten, såvida de understiga eller äro lika med de nya avlöningsförmånerna, samt, därest avlöningsförmånerna å indragningsstaten överstiga berörda nya avlöningsförmåner, vidkännas mot de senare svarande avdrag;

dels besluta, att utöver vad i 3 § i avlöningsreglementet stadgas och utan hänsyn till vad i sagda författningsrum finnes däremot stridande skall gälla, att med annan tjänst än underståthållar-, polismästar-, polisintendents- och assessorsbefattning må under den i 2 mom. av berörda 3 § i avlöningsreglementet angivna förutsättning kunna förenas tjänst å kommuns stat;

dels föreskriva, att vid tillämpning i fråga om befattningshavare vid överståthållarämbetet av de i 13 § 3 mom. 1 punkten i förenämnda avlöningsreglemente givna bestämmelserna om tjänstemans förflyttningsskyldighet skall — i den mån icke med avseende å befattningshavare vid överståthållarämbetets kansli är annorlunda förordnat — med uttrycket »det verk, han tillhör eller varunder han lyder» förstås ej blott överståthållarämbetet utan jämväl polisverket i Stockholm samt landsstaten;

dels besluta, att polismästaren i Stockholm skall, utan hinder av föreskrifterna i 22 § a) och b) i avlöningsreglementet, åtnjuta fri boställsvåning med bränsle ävensom elektrisk belysning, där sådan anordnats, med skyldighet emellertid att själv bekosta armatur och lampor;

dels bestämma, att polisintendenterna vid överståthållarämbetet och polisverket i Stockholm skola utöver dem enligt avlöningsreglementet tillkommande lön äga uppbära avlöningsförstärkning med följande belopp för år räknat:

polisintendenten och chefen för kriminalpolisen	2,500 kronor,
en var av övriga polisintendenter	1,500 »

dels godkänna följande bestämmelser att gälla beträffande befattningshavare, vilka på grund av omorganisationen flyttas från kommunalavlönad tjänst till statsavlönad sådan:

a) dylik befattningshavare må — ändå att avlöningen helt eller delvis icke utgått av statsmedel — äga att i avlöningshänseende tillgodoräkna sig förutvarande tjänstgöring vid överståthållarämbetet;

b) befattningshavare, vilken under sin anställning vid överståthållarämbetet fått tillgodoräkna sig tidigare tjänstgöring utom ämbetsverket i och för uppflyttning i högre löneklass, må alltså i enahanda hänseende äga tillgodonjuta denna tjänstetidsberäkning;

c) å befattningshavare, vilken erhållit fullmakt eller konstitutorial å kommunalavlönad tjänst, skola bestämmelserna i tjänstereglementet för Stockholms stad tillämpas jämväl efter förflyttningen, så länge befattningshavaren kvarstår i den tjänst, dit förflyttning skett; befattningshavaren dock obetaget att i stället underkasta sig föreskrifterna i statens avlöningsreglemente;

dels besluta, att, där ordinarie tjänsteman vid överståthållarämbetet eller polisverket, å vilken förenämnda avlöningsreglemente kommer att från och med den 1 januari 1930 äga tillämpning, enligt hittills gällande bestämmelser ägt uppbära någon del av avlöningen i förskott, skall vid ingången av januari månad 1930 genom statsverkets försorg till honom utbetalas ett belopp, motsvarande vad han skulle hava i den befattning, han vid utgången av december månad 1929 innehar, i förskott uppburit för januari månad 1930, om de dittillsvarande avlöningsbestämmelserna då fortfarande varit gällande;

dels förklara, att i övrigt av riksdagen med avseende å den definitiva löne-regleringen för befattningshavare vid statsdepartement med flera verk lämnade medgivanden må i tillämpliga delar gälla även beträffande ifrågavarande befattningshavare;

III. godkänna de av departementschefen framlagda förslagen till stater ej mindre för överståthållaren, underståthållaren och överståthållarämbetets kansli m. m. att lända till efterrättelse för tiden 1 juli—31 december 1929, än även för överståthållarämbetets kansli- och polisavdelningar samt för polisintendenter vid polisverket i Stockholm att gälla från och med den 1 januari 1930;

IV. *dels* godkänna av departementschefen förordade huvudgrunder för fördelning mellan staten och Stockholms stad ej mindre av kostnaderna för överståthållarämbetets kansli- och polisavdelningar samt för avlöning till polisintendenter vid polisverket i Stockholm, än även av inkomster å indragna sportler vid nämnda avdelningar av överståthållarämbetet;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i överensstämmelse med sålunda och eljest i propositionen angivna huvudgrunder med Stockholms stad ingå avtal ej mindre härom än även beträffande sådana särskilda bestämmelser, som må påkallas av den föreslagna omorganisationen och kostnadsfördelningen;

V. förklara att, därest dylikt avtal icke skulle komma till stånd, i stället för vad under I—IV föreslagits skall gälla, att nyssnämnda stat för överståthållaren, underståthållaren och överståthållarämbetets kansli m. m. skall lända till efterrättelse såväl för tiden 1 juli—31 december 1929 som även för tiden 1 januari—30 juni 1930; samt

VI. under femte huvudtiteln — med uteslutande av det under avdelningen överståthållarämbetet och landsstaten uppförda ordinarie förslagsanslaget till överståthållarämbetet — under samma avdelning med rubriken »Överståthållarämbetet m. m.» uppföra ett ordinarie förslagsanslag av 130,500 kronor.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Det ordinarie statsanslaget till överståthållarämbetet blev i samband med år 1926 beslutad lönereglering för befattningshavare vid överståthållarämbetets kansli bestämt till 137,422 kronor. Med detta belopp har anslaget därefter varit uppfört i riksstaten.

Anslaget i fråga är icke avsett för bestridande av kostnaderna för överståthållarämbetet i dess helhet. Av detsamma har bestritts större delen av överståthållarens och underståthållarens avlöningar, samtliga lönekostnader för överståthållarämbetets kansli, hyresersättning för kansliets ämbetslokal, en del utav lönekostnaderna för exekutionsbetjäningen i Stockholm, visst bidrag till kronouppbördsverket i Stockholm samt gratifikationer åt extra ordinarie tjänstemän och vaktbetjänte vid poliskammaren i Stockholm. Övriga kostnader för ämbetet — fränsett i viss utsträckning utgifter för skrivmaterialier och expenser samt för dyrtidstillägg ävensom för tillfällig löneförbättring åt överståthållaren och underståthållaren, vilka utgifter bestridas av andra riksstatsanslag — hava däremot bestritts utav Stockholms stad.

Denna uppdelning mellan statsverket och Stockholms stad av kostnaderna för överståthållarämbetets verksamhet har vid upprepade tillfällen föranlett erinringar från Stockholms stad. Stadens kommunala organ hava därvid visserligen icke ifrågasatt skyldigheten att utgiva bidrag till ifrågavarande kostnader men så mycket starkare påtalat, att ingen grund funnes angiven, enligt vilken fördelningen av kostnaderna skulle ske. Dessa framställningar från staden föranledde emellertid icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd, förrän frågan upptogs av de enligt bemyndigande den 31 december 1923 tillkallade s. k. 1924 års landsstatslönesakkunniga. Nämnda sakkunniga — åt vilka bland annat uppdragits att biträda med utarbetande av förslag till definitiv löne-reglering och pensionsbestämmelser för vissa befattningshavare hos överståthållarämbetet — hemställde i skrivelse den 16 november 1925, att deras uppdrag måtte utsträckas att omfatta jämväl utredning angående förändringar i överståthållarämbetets organisation samt förhandling med Stockholms stad angående i samband därmed stående mellanhavanden mellan staten och staden. I enlighet med av Kungl. Maj:t den 21 november 1925 lämnat bemyndigande meddelades samma dag åt de sakkunniga utvidgat uppdrag på sätt dessa i nyssnämnda skrivelse hemställt.

Sedan de sakkunniga därefter i berörda frågor förhandlat med av Stockholms stad utsedda särskilda delegerade, hava de sakkunniga med skrivelse den 15 maj 1928 överlämnat ett av dem upprättat betänkande med förslag angående omorganisation av överståthållarämbetet samt ändrad fördelning

mellan staten och Stockholms stad av kostnaderna för dess verksamhet (Statens offentliga utredningar 1928: 12). Förslaget avser omorganisation av nuvarande överståthållarämbetets kansli och överståthållarämbetets avdelning för polisärenden ävensom viss ändring beträffande stadsfogdarna i Stockholm. Däremot hava de sakkunniga ansett sig icke böra ingå på frågan om ändrad organisation av överståthållarämbetets avdelning för uppborärenden eller om ändrad fördelning av kostnaderna för denna avdelnings verksamhet. Spörsmålet om åtgärder till åvägbringande av en rationell skatteuppörd är för närvarande inom finansdepartementet föremål för utredning genom särskilt tillkallade sakkunniga, och innan resultatet av denna utredning föreligger, har det syntts de sakkunniga, att något förslag angående omorganisation utav denna avdelning av verket icke rimligen kunde framläggas.

Över de sakkunnigas förslag hava infortrade utlåtanden avgivits av riksräkenskapsverket, statskontoret, styrelsen över civilstatens änke- och pupillkassa, allmänna civilförvaltningens lönenämnd, Stockholms stadsfullmäktige och överståthållarämbetet, sistnämnda utlåtande avgivet den 30 oktober 1928.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande proposition har utskottet till behandling förehaft fyra till utskottet remitterade motioner, därav två väckts inom första kammaren (I: 242 och 243) och två inom andra kammaren (II: 373 och 378).

I motionen I: 242, väckt av herr *E. Thulin*, har hemställts, att riksdagen måtte

1) avslå det till Kungl. Maj:ts proposition nr 56 fogade omorganisationsförslaget för överståthållarämbetet,

2) antaga för budgetåret 1928—1929 gällande stat för överståthållarämbetet samt

3) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förnyat övervägande av överståthållarämbetets omorganisationsfråga under samtidigt beaktande av dels att i förening med indragandet av Stockholms län överståthållarämbetets verksamhet utvidgas till Stockholms förortsområde, dels ock att överståthållarämbetets verksamhet begränsas till rena länsstyrelseärenden.

I motionen I: 243, som väckts av herrar *M. Fehr* och *K. Schlyter*, har föreslagits, att riksdagen måtte vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 56 *dels* uttala, det i Stockholm frågor om åtal å brott icke vidare måtte behandlas i poliskammaren eller eljest av polismästaren, utan i stället efter verkställd polisundersökning handläggas och avgöras av allmän åklagare, vilken även bör besluta om häktning av för brott misstänkte, *dels ock* besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa angående vidtagande av de åtgärder, som må påkallas av ett hänsynstagande till nyssnämnda uttalande.

Motionen II: 375, väckt av herr *E. Eriksson* i Stockholm, innebär hemställan om, att riksdagen måtte i staten för överståthållarämbetets kansli uppföra en förste expeditionsvakt i lönegraden B 7 och en expeditionsvakt i lönegraden B 5.

Slutligen har i motionen II: 378 herr *C. Ekman* föreslagit, att riksdagen med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 56 ville hos Kungl. Maj:t hemställa om ny utredning i ärendet, börande denna utredning jämväl avse 1) spörsmålet om de nuvarande uppboräds- och exekutiva avdelningarnas framtida uppgift, organisation och ställning, 2) möjligheten att begränsa överståthållarämbetets förvaltningsområde till ärenden, som eljest åligga länsstyrelse, och som följd därav att åt ämbetet giva en organisation likartad med länsstyrelses, 3) lämpligheten av att överståthållarämbetets ämbetsområde vidgas till att omfatta jämväl kommunerna i huvudstadens omgivning.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina förslag, får utskottet hänvisa till motionerna.

Förevarande proposition berör en av de mest invecklade organisationsfrågor, som torde hava förelegat inom den svenska statsförvaltningen. På grund av historiska förhållanden och Stockholms ställning såsom rikets huvudstad representerar överståthållarämbetet en blandning av statliga och kommunala uppgifter, vilkas avvägning och reglering i en blivande omorganisation själfvallet måste erbjuda synnerliga svårigheter. Olika vägar för frågans lösning kunna givetvis tänkas. Det nu föreliggande förslaget åsyftar att åvägbringa en ändrad organisation av överståthållarämbetet under väsentligen vidgad medverkan från statens sida vid fullgörandet av de olika uppgifter, som påvila ämbetsverket. Sålunda skulle ett icke ringa antal befattningshavare, anställda i stadens tjänst, upptagas å den statliga löneplanen. Statens utgifter för överståthållarämbetet skulle jämväl komma att väsentligen stegras, samtidigt som Stockholms stads hittillsvarande kostnader för ämbetsverket beräknas avsevärt minskade.

Vid den granskning, utskottet ägnat förslaget, har utskottet ej kunnat finna, att detsamma innebär sådana fördelar för staten, att dessa i och för sig kunna motivera en omorganisation av ämbetsverket i fråga. Även om ämbetsverket i sitt nuvarande skick förefaller överorganiserat, synes ej heller denna omständighet enbart få utgöra anledning till att en genomgripande omorganisation nu vidtages, utan torde åtgärder för undanröjande av nämnda olägenhet, i den mån så kan ske, böra genomföras av Kungl. Maj:t. Utskottet har av sålunda angivna skäl funnit sig böra avstyrka den förevarande propositionen men vill emellertid hava uttalat, att denna utskottets ståndpunkt givetvis icke får tagas till intäkt för att förnyad omprövning av frågan på längre tid undanskjutes.

Motionsvis hava synpunkter framhållits, som tilläventyrs kunna tala mot ett antagande av det föreliggande förslaget. Utan att utskottet i något hänseende tager ståndpunkt till dessa meningar, håller dock utskottet för önskvärdt, att ett mera ingående övervägande, än vad utskottet kunnat ägna desamma, kommer till stånd, innan organisationsfrågan definitivt avgöres.

Ordinarie förslagsanslaget till överståthållarämbetet torde alltså såsom följd av utskottets ståndpunkt böra upptagas med oförändrat belopp, 137,422 kronor.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet alltså hemställa,

I. att riksdagen må

a) med bifall i denna del till herrar Thulins och C. Ekmans förenämnda motioner (I: 242 och II: 378) avslå Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition;

b) med avslag å herr Erikssons i Stockholm ovannämnda motion (II: 375) upptaga ordinarie förslagsanslaget till överståthållarämbetet med oförändrat belopp, 137,422 kronor;

II. att herrar Thulins och C. Ekmans motioner i övrigt samt herrar Fehrs och Schlyters motion I: 243 må anses besvarade genom vad utskottet härövan anført.

Stockholm den 24 maj 1929.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius*, *A. C. Lindblad*, *J. L. Widell*, *Olof Olsson*, *O. Bergqvist*, *J. Nilsson* i Malmö, *C. A. Carlsson* i Gävle, *K. V. Rydén*, *N. J. M. Svensson* i Kompersmåla, *K. E. Andersson* i Eliantorp, *A. Thelin* och *K. A. W. Björck*;

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *A. Wiklund* i Brattfors, *P. Nilsson* i Bonarp, *C. R. Jansson* i Falun, *S. Bengtsson* i Norup, *O. Olsson* i Kullenbergstorp, *L. J. Carlsson-Frosterud*, *P. M. Olsson* i Blädinge, *A. Å:son Törnkvist* i Karlskrona, *B. F:son Holmgren*, *E. J. Wigforss* och *J. Olofsson* i Digernäs.